

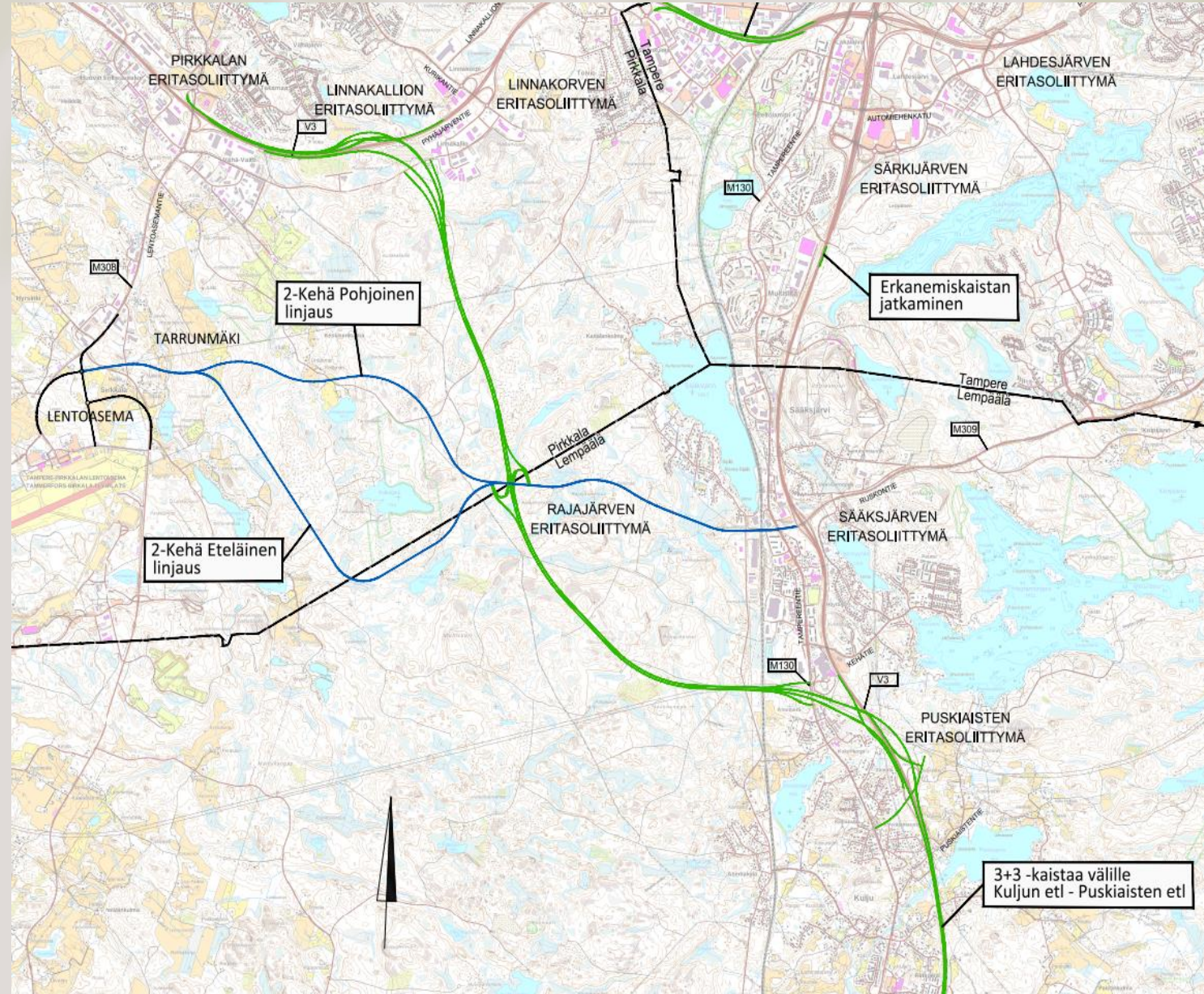
Puskiaisten oikaisu

Mikä se on ja miksi sitä vastustan

Teemu Hiltunen, Sääksjärvi, Lempäälä, 9.2.2022 (v. 0.9)

Taustaa

- Valtatie 3:n oikaisu Lempäälästä Pirkkalaan on ollut enemmän ja vähemmän mukana suunnitelmissa ja puheissa jo siitä saakka, kun nykyinen moottoritie Tampereelta etelään rakennettiin 1960-luvulla.
- Oikaisu otettiin mukaan Pirkanmaan maakuntakaavaan, joka sai lainvoiman 2017.
- Väylävirasto aloitti 2019 hankkeen valtatie 3 parantamisesta. Hankkeessa yhtenä vaihtoehtona on rakentaa Puskiaisten oikaisu (vaihtoehto 1, ks. kuva). Muita vaihtoehtoja ovat lisäkaistat nykyisellä tieosuudella (2) tai pienemmät parannukset ongelmakohdissa (0+).
- Moottoritien lisäksi hankkeeseen kuuluu uusi 2-kehätie Lempäälän Sääksjärveltä Pirkkalan lentoasemalle (vaihtoehdoissa 1 ja 2).

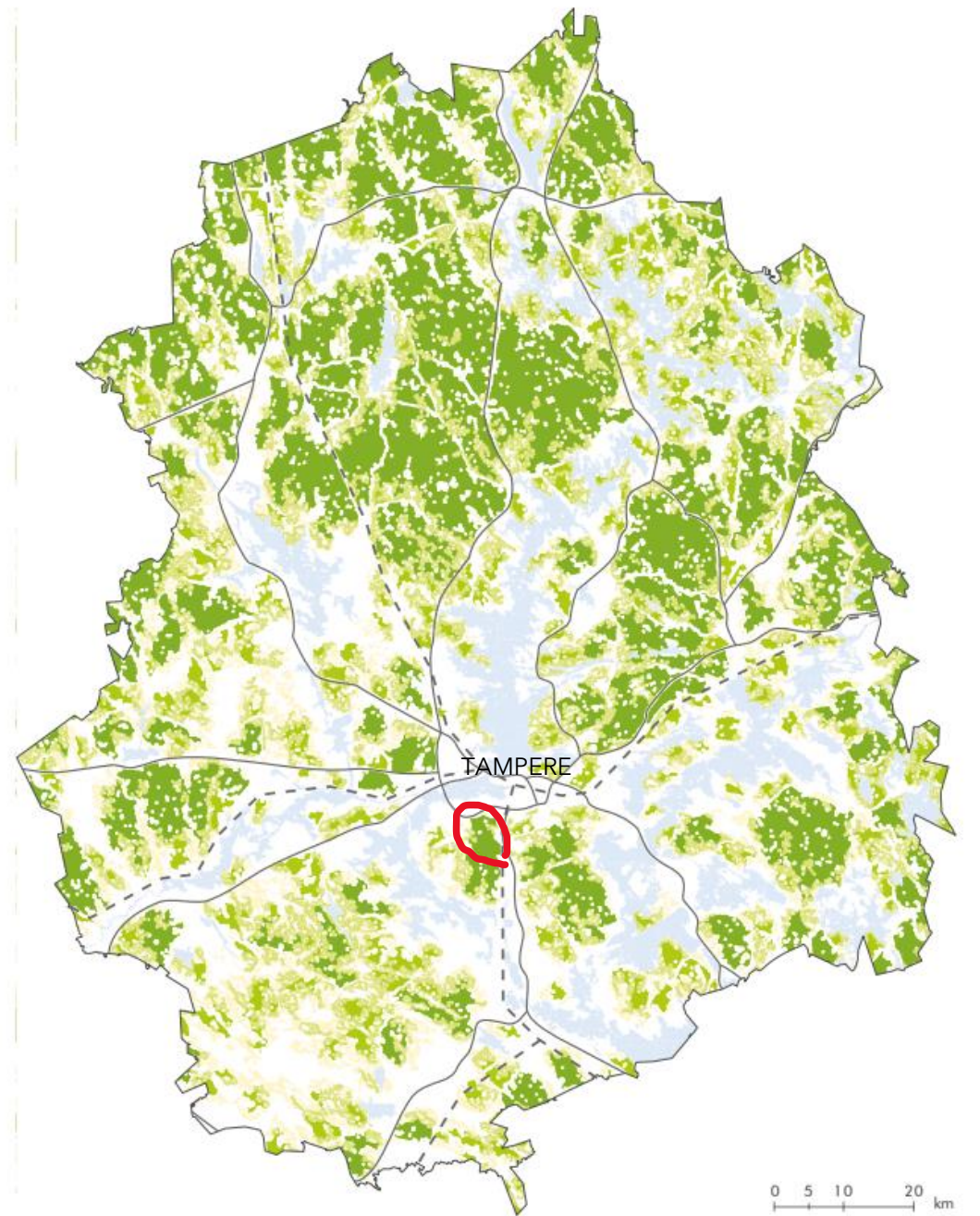

Oikaisun perustelut

- Liikenne nykyisellä tieosuudella arvioidaan kasvavan liian suureksi tulevaisuudessa ja ruuhkien lisääntyvän. Jos siis tieliikenne ja autoilu kasvaa nykyisten mallien mukaisesti eikä autoilua vähentäviä toimia kuten panostuksia joukkoliikenteeseen ja esim. pyöräilyn lisäämiseen tehdä. Nämä toimet eivät raskaaseen liikenteeseen vaikuttaisi, mutta nykyisellä tieosuudella ruuhkahuiput johtuvat osaltaan työmatkaliikenteestä, johon voidaan kohdistaa em. vähentäviä toimia.
- Osa lempääläläisistä pelkää, että jos oikaisua ei tule, niin vaihtoehtona (vaihtoehto 2) olleet lisäkaistat veisivät nykyisen moottoritien varren asukkailta koteja. Hankkeessa on arvioitu vaikutusten jäävän kuitenkin melko pieniksi nykyisten asukkaiden ja tonttien osalta. Pelko on silti ihan realistinen kunnes jatkosuunnittelu etenee.
- Mielipidekirjoituksissa oikaisua on kuvattu mm. "ilmastoteoksi" muutaman minuutin ajansäästön takia ja sen mahdollistavan luoda Lempäälän Sääksjärvestä "Tampereen Pasila" eli jonkinlainen liikenteen ja logistiikan solmukohta Tampereen eteläpuolelle. Tämä on myös maakuntakaavoituksen yksi tavoite eli uusi aluekeskus Sääksjärvelle.
- On myös esitetty, että Sääksjärvi ei voisi saada rautatieASEMAA, jos oikaisua ja siihen liittyvää kaavoitusta ja asukasmäärän lisäystä ei tule. Tämä ei pidä oikeastaan paikkaansa, vaan Sääksjärvi voi aivan hyvin jo nykyisellään saada rautatieSEISAKKEEN.
- Tärkein peruste oikaisulla ja kehätiellä lienee niiden mahdollistama kuntien kaavoitus uusien väylien ympärille. Eli talouden ja väkiluvun kasvatus. Tämän voi ymmärtää sitä kautta, että Tampereen seutu on voimakkaasti kasvavaa ja vetovoimaista aluetta. Uusille asukkaille ja työpaikoille on hyvä löytää tilaa. Vanhakantaisesti suunnitellen tilaa etsitään ensisijassa metsäalueilta. Väylähankkeet ja kaavoitussuunnitelmat pohjautuvat 2017 valmistuneeseen maakuntakaavaan.

Maakuntakaavan valmistelutyö

- 2014 koostetussa palautteessa koskien maakuntakaavan maankäyttövaihtoehtoja mm. Pirkkalan ympäristöyhdistys ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry kritisoivat Lempäälän ja Pirkkalan välisen laajan metsäalueen pirstomista uusilla väylillä.
- Valmistelutyössä kartoitettiin Pirkanmaan ekologisia verkostoja ja siinä alue todettiin yhdeksi Pirkanmaan luonnon ydinalueista. Alue on Tampereen keskustasta katsoen lähin laaja luonnon ydinalue (ks. kuva).

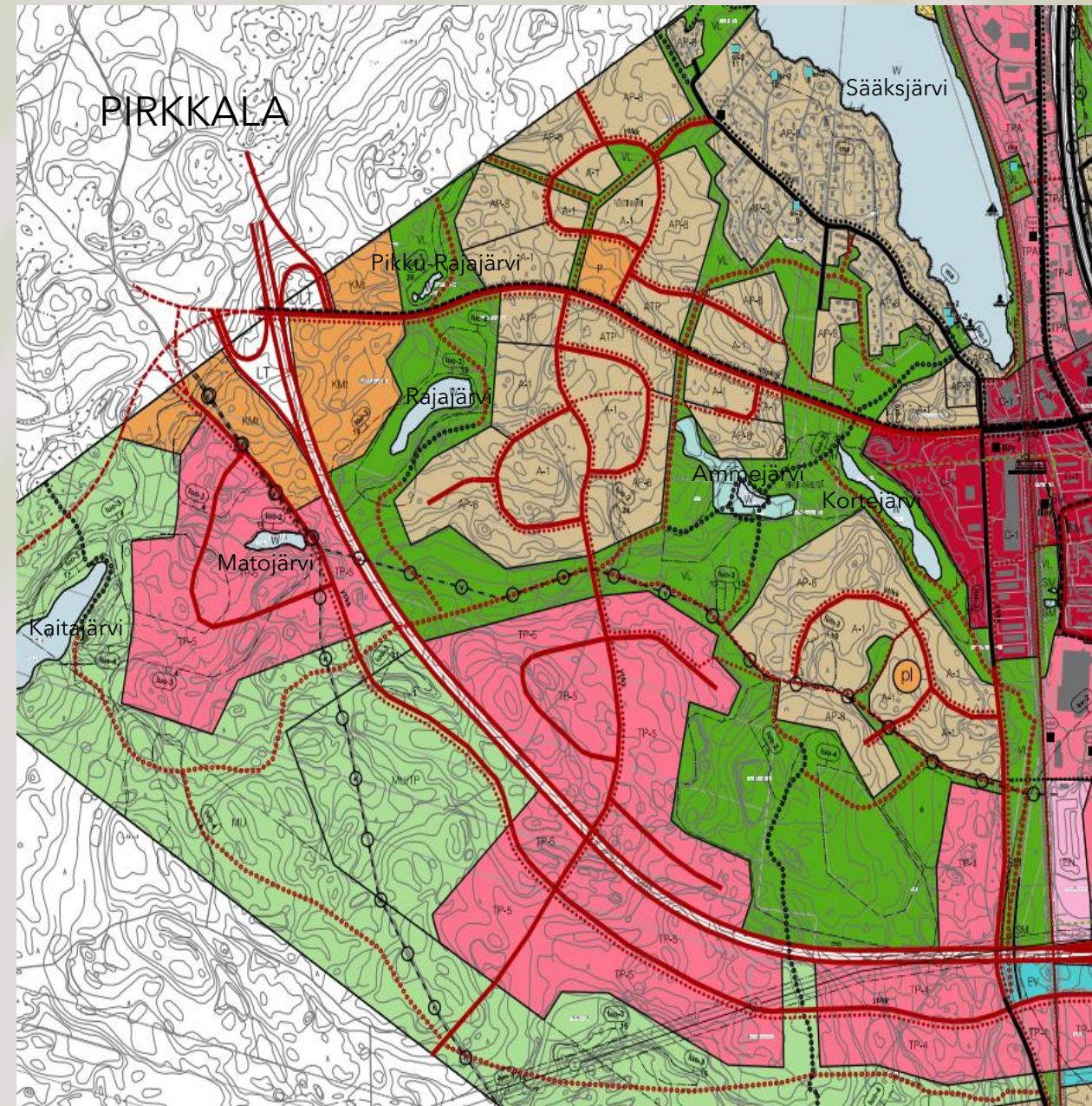

Ekologisen verkoston rakenteen analyysi:

Luonnon ydinalueet ■ ≥ 800 ha ■ 100-800 ha ■ Muut rakenteen osat ■ Ydinalueisiin (≥ 100 ha) kytkeytyvät pellot

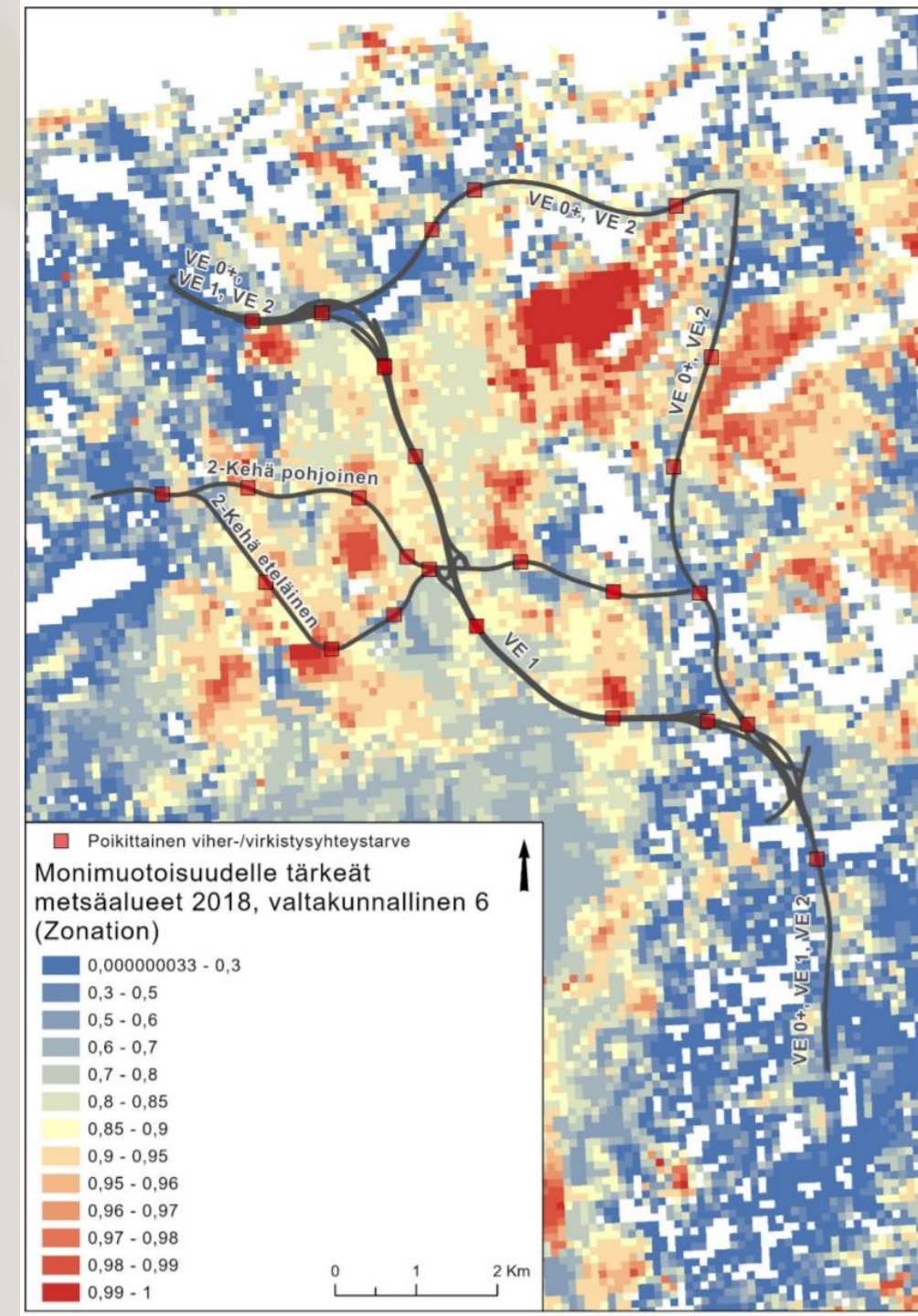
Kuntien kaavoitus

- Lempäälällä ja Pirkkalalla on jo suunnitelmia maakuntakaavan mukaisesti kaavoittaa moottoritieoikaisun ja siihen liittyvän 2-kehätien ympäristöön asutusta ja liiketoimintaa.
- Lempäälän kaavoitussuunnitelmissa metsäalue kutistuisi satojen hehtaarien alalta (ks. kuva - vaaleanruskeat alueet ovat asutusta, oranssit kaupan alueita, vaaleanpunaiset toimitila-alueita ja tummanpunaiset keskustatoimintojen alueita. Ks. tarkemmin lähteissä mainittu Sääksjärven osayleiskaavasunnitelma)
- Kaavoitus jättäisi kapeita viherkäytäviä retkeilyreittien pääväylien ympärille, mutta luonnonrauhasta ei voitaisi enää puhua. Säilytettävät viheralueet olisivat puistomaisia alueita asutuksen ja liiketoiminta-alueiden ympäröiminä.

Alueen luonto

- Alueella on enimmäkseen yksityisomistuksessa olevaa talousmetsää. Yksityisten omistajien lisäksi myös ainakin Lempäälän seurakunnalla ja Pirkkalan kunnalla on metsäomistusta alueella.
- Nuoremman talousmetsän lisäksi kaavoitussuunnittelun alueella on myös vanhaa metsää.
- Etenkin vanhat metsäalueet ovat monipuolisia sisältäen niin kuusikoita kuin mänty- ja lehtipuualueita.
- Alueella on myös suoalueita sekä pieniä järviä.
- Metsien monimuotoisuuskartoituksen (SYKE / Zonation) mukaan alue on monimuotoisuudeltaan arvokasta (ks. kuva YVA-selonteon täydennyksestä).
- Alueen ekologinen käytävä mahdollistaa lajien siirtymisen alueilta toisille ja tarjoaa myös pesintärauhaa suurnisäkkäille kuten ilvekselle ja karhulle.
- Alue on merkittävä metsäkanalintujen lisääntymisalue.
- Alueella kulkee Birgitan polku -retkeilyreitit lisäksi lukematon määrä pienempiä polkuja, jotka ovat ahkerasti retkeilijöiden, pyöräilijöiden, marjastajien ja muiden luonnossa liikkujien käytössä.

Hankkeen YVA-selonteko

- Julkistettiin 12.1.2022 - mielipiteitä voi jättää 28.2.2022 saakka (ks. Lähteet - ELY-keskuksen hankesivu)
- *"Mikäli maantieratkaisuun liittyvä maankäyttö ja muut infrastuktuurihankkeet toteutuvat esitetysti, luonnonympäristöä häviää ja/tai heikentyy laajoilta alueilta. Ekologisella maisematasolla ympäristö pirstoutuu ja ekologiset yhteydet heikentyvät"* (s. 124)
Tässä viitataan kuntien kaavoitussuunnitelmiin ja myöhempään ratapihan siirtoon samalle metsäalueelle.
- *"Kaikki vertailuvaihtoehdot ovat liikennejärjestelmän näkökulmasta toteutuskelpoisia, mutta kapasiteetiltaan rajallisemmat vaihtoehdot 2 ja 0+ muodostavat rajoitteita uuden maankäytön kytkemiseksi pääväyläverkkoon"* (s. 163)
Eli oikaisua ei voida perusteella niinkään liikenteellisesti vaan nimenomaan maankäytön ja kaavoituksen vuoksi. Muutkin vaihtoehdot (parhaana 0+, jossa ei metsäalueita tuhottaisi) ovat liikenteellisesti ok.
- *"Kokonaisuutena arvioiden vaihtoehdosta 1 [Puskiaisten oikaisu] aiheutuu luonnon monimuotoisuudelle kohtalaista haittaa. On kuitenkin huomattava, että uuden maankäytön vaikutusta ei tämän suunnitelman pohjalta pysty arvioimaan. Mikäli maankäyttö ja muut infrastruktuurihankkeet toteutuvat maakuntakaavan osoittamassa laajuudessa, luonnonympäristöä muuttuu laajoilta alueilta ja vaikutus saattaa olla pahimmillaan merkittävän haitallinen."* (s. 168)
Tässä tuodaan esiin vaikeus arvioida vaikutuksia kokonaisuutena, kun tämä pelkkä moottoritiehanke on erillinen siihen kiinteästi liittyvien kuntien kaavoitushankkeiden kanssa.
- *"Osaltaan hanke tukee myös alueen Hinku-kuntien ilmastotavoitteita."* (s. 184)
Tässä viitataan ainoastaan oikaisuhankkeeseen. Kun ottaa huomioon kuntien kaavoitushankkeetkin, niin mm. Lempäälän Sääksjärven osayleiskaavaluonnoksessa (ks. Lähteet - Lempäälän kunta: Sääksjärven osayleiskaavasuunnitelma, kaavaselostus) tuodaan esiin huoli kaavoituksen ja sen myötä lisääntyvän autoilun ilmastovaikutuksista (s. 66-67).
- YVA-selonteossa tuodaan myös esiin uhat alueen pieniä ja herkkiä järviä koskien. Niiden ekologia olisi suuressa vaarassa oikaisun ja kehätien rakentamisen myötä ja vielä suuremmassa vaarassa kuntien kaavoitussuunnitelmien toteutuessa.

Miksi minä vastustan Puskiaisten oikaisua?

- Metsä ja luonnonrauha rentouttavat ja saavat ajatukset pois arjen kiireistä ja murheista.
- Alue on kaikenikäisten luonnossa liikkujien suosiossa alkaen päiväkotien ja koululuokkien luontoretkestä.
- Alueella on useampia retkeilijöiden taukopaikkoja, kuten Lempäälän puolella Ammejärven laavu ja Kaitajärven kota. Etenkin Ammejärven alue uhkasi kaavoitussuunnitelmien toteutuessa muistuttaa enemmän taloyhtiön grillikatosta, kun se ympäröitäisiin asutuksella kapean viherpuskurin takaa. Kaitajärven kodan nykyinen luonnonrauha menetettäisiin sen lähelle tulevan moottoritien ja kehätien eritasoliittymän sekä liiketoiminta-alueiden myötä. Pirkkalan puolella on vastaavia uhkakuvia.

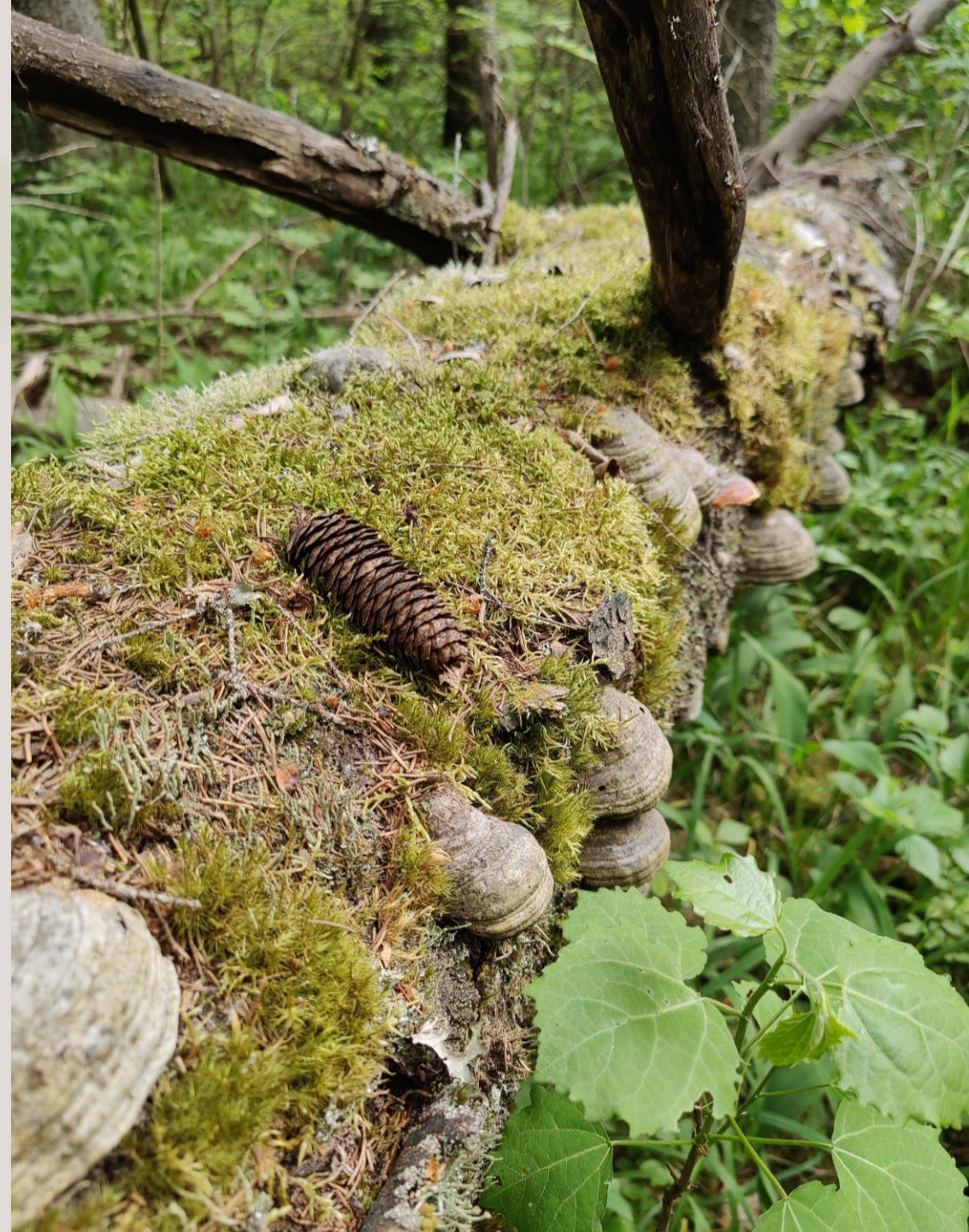
...jatkuu

- Alueen monet pienet ja herkät järvet, kuten Pulkajärvi, Matojärvi, Pikku-Rajajärvi ja muut, olisivat suuressa vaarassa. Lempäälän kaavoitussuunnitelmissa Matojärvi ympäröitäisiin täysin liiketoiminta-alueilla. Kortejärvestä tulisi keskustatoimintoalueen (jolla nykyään mm. raskaan liikenteen korjauspalveluja ja varastohalleja) ja asutuksen väliin jäävä puistolampi. Pikku-Rajajärven viereiselle kapealle harjulle tulisi uusi kehätie. Kaikkien näiden pienten järvien luontoarvot heikkenisivät merkittävästi.
- Zonation-kartan mukaan alue on monimuotoisuudeltaan arvokasta ja väylät yhdessä kuntien kaavoitusten kanssa pirstoisivat sen pieniksi laikuiksi, kun tärkeää olisi päinvastoin säilyttää laajoja arvokkaita metsäalueita luonnolle.
- Luonto kuuluu luonnolle, ei vain ihmisille. Sillä on arvo sellaisenaan kaikille siellä eläville eliöille. Sitä ei tule tuhota ihmisen talouskasvun tavoittelun takia.
- Väyläviraston aiemman selvityksen (ks. Lähteet) mukaan uusien väylien myötä autoilu Tampereen seudulla tulisi lisääntymään ja kestävämpää olisi panostaa joukkoliikenteeseen ja muihin autoilua vähentäviin keinoihin. Puskiaisten oikaisua ei voida perustella pelkästään liikenteellisillä syillä.

...jatkuu

- Nykyinen tietämys luontokadosta ja ilmastomuutoksen torjunnan vaatimuksista (esim. kuntien HINKU-sitoumukset) ovat jyrkästi ristiriidassa tällaisten uusien väylien ja autoilua lisäävien ja samalla metsäalaa pienentävien kaavoitushankkeiden kanssa.
- EU:n tulisi suojella 30 % pinta-alastaan vuoteen 2030 mennessä ja luontokadon pysäyttämiseksi jokaisessa maakunnassa tulisi tiukasti suojella 10 % maasta. Lempäälässä ja Pirkkalassa on suojeltu arviolta 1 % pinta-alasta suurimmaksi osaksi hyvin pieninä yksittäisinä alueina. Olisi erittäin kannattavaa suojella tämä Lempäälän ja Pirkkalan välinen laaja ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä metsäalue. Suojeluun on nykyään monia vaikuttavia ja kustannustehokkaita konsteja olemassa.
- En ole yksin hanketta vastustamassa. Pirkkalan ympäristöyhdistys ry:n nettiadressi on kerännyt jo lähes 4300 allekirjoitusta. Iso kiitos siitä kaikille allekirjoittaneille! Lisää toimia tarvitaan silti.

Miten tästä eteenpäin?

- Moottoritiehankkeen YVA-selonteko julkistettiin 12.1.2022. Siihen voi antaa mielipiteitä 28.2.2022 saakka. Vuonna 2022 on tarkoitus valita vaihtoehtoista yksi jatkosuunnitteluun yleissuunnitelmaksi.
- Vaikuttamisyritystä kuntapäättäjiin? Lempäälässä valtuuston pieni enemmistö kannattaa oikaisua viime kuntavaalien vaalikonevastausten perusteella. Pirkkalassa oikaisun kannatus on nähdäkseni pienempää.
- Vaikuttamisyritystä maakuntavaltuustoon maakuntakaavan muuttamiseksi?
- Vaikuttamisyritystä kansanedustajiin?
- Vaikuttamisyritystä yleiseen mielipiteeseen?
- Vaikuttamisessa tukena ympäristöjärjestöjä?
- Tulevaisuudessa (aikatauluista ei vielä tietoa) samaisia metsäalueita uhkaa myös maakuntakaavaan laitettu Tampereen ratapihan siirto sekä Tampereen läntinen oikorata. Alueella on myös malminetsintävaraus sekä louhoshankesuunnitelmia.

Lähteitä ja lisätietoja

- ELY-keskuksen (vastuuviranomainen) hankesivu: <https://www.ymparisto.fi/VT3LempaalaTamperePirkkalaYVA> (YVA-selonteon web-versio: <https://storymaps.arcgis.com/collections/199f8ae3d0a3487c98cab2cd6f518d60> ja PDF, jonka sivunumerointiin olen aiemmissa kohdissa viitannut: <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B0E25F9CE-95A0-40CF-A7D5-509B2AD9158F%7D/172195>). Sisältää myös täydennyksen, josta otettu kuva monimuotoisuudelle tärkeistä metsäalueista.
- Väylävirasto: Valtatie 3 parantaminen välillä Lempäälä-Pirkkala: <https://vayla.fi/vt-3-lempaala-pirkkala> (FAQ-osiossa on mm. otettu kantaa ihmisten huoliin lisäkaistojen suhteen)
- Pirkanmaan maakuntakaava 2040: <https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/> (sivustolta löytyy mainitut maankäyttösuunnitelmaraportin palautteet (https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/sites/default/files/Palautekooste_MKH_4.7.2014.pdf) ja selvitys ekologisista verkostoista (<https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/ekologinenverkosto>))
- Lempäälän kunta: Sääksjärven osayleiskaavasunnitelma: <https://www.lempaala.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus-ja-maankaytto/kaavoitus/yleiskaavoitus/vireilla-olevat-yleiskaavat/12020-saaksjarven-osayleiskaava/>
- Aamulehti: artikkeleita ja mielipidekirjoituksia aiheesta "Puskiaisten oikaisu": <https://www.aamulehti.fi/haku/?query=puskiaisten%20oikaisu&category=kaikki&period=whenever&order=new>
- Lempäälän-Vesilahden sanomat: artikkeleita ja mielipidekirjoituksia aiheesta "Puskiaisten oikaisu": <https://lvs.fi/?s=puskiaisten+oikaisu>
- Väylävirasto: Tampereen kehätien sisäisten maanteiden roolit: <https://vayla.fi/-/tampereen-kehätien-sisapuolella-sijaitsevien-maanteiden-roolia-tarkastellut-selvitys-valmistui> (tästä selvityksestä voidaan vetää johtopäätös, että uudet väylät eivät ole kestävä ratkaisu liikenteellisesti ja kestävämpiä toimia olisivatkin panostukset joukkoliikenteeseen yms, ks. sivu 44)
- Pirkkalan ympäristöyhdistyksen nettiadressi: https://www.adressit.com/pirkkalan_ja_lempaalan_valinen_virkistymetsa_ja_ekologinen_kaytava_tulee_sailyttaa_sellaisena_myos_tu_levaisuudessa (sisältää paljon hyviä perusteluja sekä ehdotuksen alueen suojelusta ja kehittämisestä luonto- ja virkistysarvoista lähtien)
- Luontokuvat allekirjoittaneen omia ko. metsäalueelta Lempäälästä.